

2.3.2026

Dnro 127/03.04.04.04.09/2025

Asia

Aluevalitus

Valittajat

Tuija Vääntinen, Savonlinna, asiakumppaneineen

Päätös, josta valitetaan

Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto 11.12.2024 § 77

Aluevaltuusto on hyväksynyt vuoden 2025 talousarvion ja 2025–2027 taloussuunnitelman liitteineen asian käsittelyssä hyväksytyin muutoksin ja lisäyksin. Aluevaltuusto on lisäksi valtuuttanut talouspalvelut tekemään talousarviokirjaan tarvittaessa teknisiä korjauksia.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittajat ovat vaatineet aluevaltuuston päätöksen 11.12.2024 § 77 kumoamista ja sen täytäntöönpanon kieltämistä erityisesti siltä osin, kun päätös koskee terveyspalvelut -toimialaa ja sen sairaaloiden työnjakoa koskevaa sopeuttamissuunnitelmaa. Hyvinvointialueen on korvattava valittajien oikeudenkäyntikulut laillisine korkoineen.

Valittajat ovat perustelleet vaatimuksiaan valituksesta tarkemmin ilmi käyvin tavoin muun ohella seuraavilla seikoilla:

Valituksenalaisen päätöksen perusteluista ei käy ilmi, miten asiaa uudelleen valmisteltaessa on henkilöstön kanssa käyty läpi toimintojen muutokset ja aikataulut valtuuston päätöksen 7.10.2024 § 70 edellyttämällä tavalla. Henkilöstön mukaan kuuleminen on toteutettu infotilaisuuden kaltaisena. Asiassa on esitetty muun ohella, että Savonlinnan keskussairaalan toimintojen lakkauttamisen osalta 21,9 miljoonan euron siirtyvistä kustannuksista säästöä syntyisi 6,4 miljoonaa euroa. Lisääntyviksi ensihoitokustannuksiksi on arvioitu 1,3 miljoonaa euroa. KELA:n lisääntyvät kustannukset on arvioitu vain kansallisella tasolla. Näin ollen asiassa tehty arviointi ei perustu todellisiin kustannuksiin. Päätös perustuu siten virheelliseen selvitykseen ja asian valmistelu on ollut virheellistä ja puutteellista.

Asiakirjoihin ei sisälly yksityiskohtaista suunnitelmaa siitä, miten hyvinvointialue aikoo turvata Itä-Savon asukkaiden perustuslain mukaiset yhdenvertaiset erikoissairaanhoidon palvelut. Palveluiden heikentäminen uhkaa vakavasti ihmisten terveyttä ja henkeä. Valituksenalainen päätös ja terveydenhuoltolain 45 ja 50 §:n muutokset eivät kohtelee kansalaisia yhdenvertaisesti, koska matkat päivystyksiin ja muihin palveluihin ovat ruotsinkielisillä alueilla huomattavasti lyhyemmät kuin esimerkiksi Itä-Suomessa. Myöskään hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n mukainen palveluiden yhdenvertainen saatavuus ei toteudu Savonlinnan seudulla pitkien etäisyyksien ja hankalien kulkuyhteyksien takia. Päätöksessä ei ole otettu huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain edellyttämällä tavalla sen vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, vaan ainoastaan päätöksen taloudelliset vaikutukset. Päätös on perustuslain 6 §:n, 7 §:n, 17 §:n, 19 §:n ja 122 §:n vastainen.

Valituksenalaisella päätöksellä ei kyetä kattamaan hyvinvointialueen alijäämää lainmukaisesti, vaikka kaikki Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvat karsinnat ja siirrot toteutettaisiin. Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvat säästöt eivät näin ollen ole ratkaisevassa asemassa. Päätös on myös tämän vuoksi lainvastainen.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Aluehallitus on antanut lausunnon, jossa se on vaatinut, että valitus tulee jättää ensisijaisesti tutkimatta, koska valitukselle ei ole olemassa hyvinvointialueesta annetun lain mukaista valitusperustetta. Toissijaisesti valitus tulee hylätä kokonaisuudessaan.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen, jossa ovat muun ohella katsoneet, että yksisuuntaiset infotilaisuudet henkilökunnalle eivät ole lain tarkoittamaa kuulemistä.

Täytäntöönpanomääräys

Itä-Suomen hallinto-oikeus on välipäätöksellään 25.4.2025 nro 909/2025 hylännyt valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen.

Merkitään

Hallinto-oikeus on samana päivänä tämän päätöksen kanssa antamillaan kahdella erillisellä päätöksellä ratkaissut kaksi muuta Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuuston 11.12.2024 § 77 päätöksestä tehtyä valitusta (diaarinumerot 89/2025 ja 159/2025).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus ei tutki vasta vastineessa esitettyä uutta valitusperustetta, jonka mukaan valituksenalainen päätös perustuu lainvastaisesti terveydenhuoltolain muutokseen, vaikka kyseistä lakimuutosta ei ollut päätöstä tehtäessä vahvistettu.

Muilta osin hallinto-oikeus hylkää aluehallituksen vaatimuksen valituksen tutkimatta jättämisestä.

Tutkituilta osin hallinto-oikeus hylkää valituksen oikeudenkäyntikuluvaatimuksineen.

Perustelut

Hyvinvointialueesta annetun lain (hyvinvointialuelaki) 140 §:n 3 momentin mukaan valittajan tulee esittää 2 momentissa tarkoitetut valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä. Näin ollen hallinto-oikeudelle 3.6.2025 saapuneessa vastaselityksessä esitetty ratkaisuosioista ilmenevä uusi valitusperuste on jätettävä myöhässä esitettynä tutkimatta.

Aluehallitus on vaatinut valituksen jättämistä tutkimatta, koska valituksessa ei ole esitetty hyvinvointialuelain 140 §:n 2 momentin mukaisia valitusperusteita. Hallinto-oikeus toteaa, että valittajat ovat mainitussa lainkohdassa tarkoitettuina laillisuusperusteina valituksessaan vedonneet muun ohella henkilöstön puutteelliseen kuulemiseen, asian puutteelliseen valmisteluun, epäyhdentaiseen kohteluun ja alijäämän kattamisvelvollisuuteen. Hallinto-oikeus tutkii mainitut valitusperusteet ja hylkää aluehallituksen vaatimuksen valituksen jättämisestä kokonaan tutkimatta.

Henkilöstön kuulemisen osalta hallinto-oikeus toteaa seuraavaa: Aluevaltuusto on 7.10.2024 (§ 70) päättänyt palauttaa uuteen valmisteluun muun ohella sairaalapalveluiden ja päivystyksen muutoksia koskevat sopeutustoimet. Päätöksen mukaan asian uudelleen valmistelun aikana tulee henkilöstön kanssa käydä perusteellisesti läpi toimintojen muutokset ja aikataulut. Aluehallituksen hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan sopeutussuunnitelma on tehty työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (yhteistoimintalaki) mukaisesti yhdessä henkilöstön kanssa. Lisäksi henkilöstöä on kuultu laajasti muutoksista ja aikataulusta ja henkilöstön kanssa on käyty uudelleenvalmistelun aikana tarkemmin läpi toimintojen perusteet, muutokset ja aikataulut lausunnossa tarkemmin mainittuina ajankohtina. Hallinto-oikeus toteaa, että aluevaltuusto on voinut harkintansa mukaan katsoa, että henkilöstön kuuleminen on toteutettu aluevaltuuston päätöksen 7.10.2024 edellyttämällä tavalla. Kun otetaan huomioon, että sopeutussuunnitelmaa on käsitelty henkilöstön kanssa yhteistoimintamenettelyssä ja lausunnossa henkilöstölle järjestetyistä tilaisuuksista esitetty selvitys, on henkilöstöllä ollut hallintolain 41 §:n

edellyttämä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kysymyksessä olevan asian käsittelyyn.

Valittajat ovat katsoneet, että asiassa tehty taloudellinen arviointi ei ole perustunut todellisiin kustannuksiin eikä asiassa ole tehty vaikutusten arviointia. Valituksen mukaan asiakirjoihin ei sisälly yksityiskohtaista suunnitelmaa siitä, miten hyvinvointialue aikoo turvata asukkaiden perustuslain mukaiset yhdenvertaiset erikoissairaanhoidon palvelut. Päätös perustuu siten virheelliseen selvitykseen ja asian valmistelu on ollut virheellistä ja puutteellista. Savonlinnan sairaalaa koskevien sopeutustoimien osalta talousarviota ja taloussuunnitelmaa koskeva päätös heikentää valittajien mukaan hyvinvointialueen palveluita siten, että päätös uhkaa vakavasti ihmisten terveyttä ja henkeä sekä yhdenvertaisuutta.

Hyvinvointialuelain 98 §:n mukaan aluehallituksen on valmisteltava aluevaltuustossa käsiteltävät asiat (--). Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei hyvinvointialueissa ole säännöksiä siitä, miten aluehallituksen on valmisteltava aluevaltuustossa käsiteltävät asiat. Valmistelun laajuus samoin kuin se, mitä selvityksiä aluehallitus harkitsee tarpeelliseksi liittää aluevaltuustolle toimitettavaan aineistoon, riippuu kulloinkin käsiteltävän asian laadusta. Aluevaltuusto on 7.10.2024 (§ 70) päättänyt vuosien 2025 ja 2026 sopeutustoimista, mutta palauttanut sopeutustoimien osalta asian uuteen valmisteluun muun ohella seuraavien osakokonaisuuksien osalta: 1. Sairaalapalveluiden ja päivystyksen muutokset, 2. Akuuttipalveluiden muutokset ja 3. PHT-osastojen muutokset. Aluehallitus on tältä osin valmistellut asiaa uudelleen ja käsitellyt osakokonaisuuksia talousarvion- ja taloussuunnitelman yhteydessä kokouksissaan 25.11.2024 (§ 255) ja 2.12.2024 (§ 270).

Muun ohella ”Talouden tasapainottamisohjelma” -nimisestä asiakirjasta käy ilmi, että Etelä-Savon hyvinvointialueen yhteenlaskettu sopeutustavoite vuosille 2024–2026 on ollut noin 87 miljoonaa euroa. ”Talousarviossa esitettävät sopeutustoimenpiteet” -nimisestä asiakirjasta ilmenee, että hyvinvointialueen sairaalapalveluiden ja päivystyksen muutoksien sekä akuuttipalveluiden muutosten yhteenlasketuksi säästötavoitteeksi vuosien 2025 ja 2026 osalta on arvioitu noin 10 miljoonaa euroa. ”Eloisan sairaaloiden leikkaustoiminta” -nimisen asiakirjan mukaan vuonna 2023 Mikkelin sairaalassa on ollut yhteensä 4520 leikkausta/toimenpidettä ja Savonlinnan sairaalassa yhteensä 2190 leikkausta/toimenpidettä. Hyvinvointialueella muun ohella leikkaustoimintaa on ollut tarkoitus keskittää Mikkelin sairaalaan. Asiakirjoista käy lisäksi ilmi, että Mikkelin ja Savonlinnan sairaaloiden välistä työnjakoa on selvitetty ja suunniteltu sairaalatyöryhmässä, joka on kokoontunut useamman kerran aikavälillä 8.7.–18.11.2024. Sairaalatyöryhmä on antanut 18.11.2024 päivätyn loppuraportin, josta muun ohella ilmenee työryhmän suositukset sille, kuinka Mikkelin ja Savonlinnan sairaaloiden

toimintoja tulisi tulevaisuudessa järjestää huomioiden toimintojen sopeutustarpeet.

Hallinto-oikeus toteaa, että aluevaltuuston toimivaltaan kuuluu itse arvioida, pitääkö se suoritettua valmistelua ja esitettyä selvitystä riittävänä vai haluaako se palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi esimerkiksi siitä syystä, ettei valmistelussa ole riittävästi tuotu esiin erilaisia arvioita päätöksen vaikutuksista. Laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä siitä, kuinka päätöksen mahdollisia vaikutuksia on arvioitava. Aluevaltuusto on 7.10.2024 tekemällään päätöksellä palauttanut kertaalleen Savonlinnan keskussairaalaan koskevien sopeutustoimien osalta asian aluehallitukselle uudelleen valmisteltavaksi. Aluevaltuusto on ratkaissut asian uudelleen valituksenalaisella päätöksellään aluehallituksen tekemän valmistelun pohjalta harkintavaltansa mukaisesti. Asiassa ei ole ilmennyt, että valmistelu olisi valituksessa esitetyistä syistä sillä tavalla virheellistä tai puutteellista, etteikö aluevaltuustolla olisi ollut edellytyksiä arvioida aluehallituksen ehdotuksen merkitystä tai sisältöä. Aluevaltuuston päätös ei ole valittajien esittämällä asian valmistelun puutteellisuutta ja virheellisyyttä koskevilla perusteilla virheellisessä järjestyksessä syntynyt.

Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen on säädetty itsehallinnollisten hyvinvointialueiden tehtäväksi, jotka siten vastaavat alueellaan asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä siitä, että lakisääteisten palveluiden riittävyys ja saatavuus turvataan alueella. Etelä-Savon hyvinvointialueen arvioima kokonaissopeutustavoite vuosille 2024–2026 on ollut suuri, mikä on johtanut väistämättä hyvinvointialueen palvelukokonaisuuden uudelleen tarkasteluun myös sairaalatoimintojen osalta. Suomen perustuslain 19 §:n 3 momentin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:n mukaan jokaiselle on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää ja palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti. Hallinto-oikeus katsoo, ettei Etelä-Savon hyvinvointialueen tilannetta tai palveluiden eroja, kuten eroja palveluiden saatavuudessa ja välimatkoissa, voida suoraan verrata muiden hyvinvointialueiden tilanteeseen, eivätkä tällaiset mahdolliset erot tee valituksenalaisesta päätöksestä lainvastaista. Palveluiden järjestämistavasta päättäminen kuuluu lähtökohtaisesti hyvinvointialueen harkintavaltaan, kuten siitä päättäminen, kuinka sopeutustoimet kohdistetaan huomioiden kuitenkin hyvinvointialueen velvollisuus järjestää palvelut alueellaan. Hallinto-oikeus katsoo, ettei hyvinvointialue ole ylittänyt harkintavaltansa Savonlinnan keskussairaalan toimintoihin kohdistuvien sopeutustoimien osalta eikä kyseisiä sopeutustoimia voida hallinto-oikeuden arvion mukaan pitää yhdenvertaisuusperiaatteen tai riittäviä terveydenhuoltopalveluja koskevan oikeuden vastaisena. Päätöstä ei voida pitää muutoinkaan Suomen perustuslain tai muunkaan lain vastaisena valituksessa esitetyillä perusteilla.

Valittajat ovat katsoneet lisäksi, että Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvat säästöt ovat lainvastaisia, koska ne eivät ole säästöinä ratkaisevassa asemassa tilanteessa, jossa hyvinvointialueen alijäämää ei kyettäisi kattamaan

lainmukaisesti, vaikka kaikki Savonlinnan keskussairaalaan toimintoihin kohdistuvat karsinnat ja siirrot toteutettaisiin. Hallinto-oikeus toteaa, että valittajat ovat valituksessaan katsoneet, ettei Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvia toimintojen karsimista olisi tullut tehdä ja he ovat vaatineet erityisesti päätettyjen uusien sopeutustoimien kumoamista. Hallinto-oikeus toteaa, että kyseisten Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvien sopeutustoimien tarkoitus on kuitenkin ollut nimenomaisesti pyrkiä hyvinvointialueen talouden tasapainottamiseen, mihin on ollut hyvinvointialueen taloudesta esitetty selvitys huomioon ottaen tarvetta. Kun otetaan huomioon valittajien hallinto-oikeudessa esittämät vaatimukset perusteluineen, ei valituksenalaisen päätöksen voida katsoa olevan valittajien esittämällä tavalla lainvastainen siitä syystä, etteivät Savonlinnan keskussairaalan toimintoihin kohdistuvat sopeuttamistoimet yhdessä muiden esitettyjen säästöjen ja sopeutusten kanssa riitä kattamaan hyvinvointialueen alijäämää.

Asian näin päättyessä ei ole kohtuutonta, että valittajat joutuvat itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Johtopäätös

Aluevaltuuston päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä eikä se muutoinkaan ole valituksessa esitetyillä perusteilla lainvastainen.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Laki hyvinvointialueesta 43 § 1 momentti 2 kohta ja 140 §
Hallintolaki 6 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §

Muutoksenhaku

Hyvinvointialueesta annetun lain 147 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (aluevalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Karoliina Hyvärinen, Marika Turunen ja Toni Nykänen.

Esittelevä jäsen

Toni Nykänen

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Tuija Vääntinen, sähköpostitse antopäivänä Hallintolain 56 §:n 2 momentin ja 68 §:n 1 momentin mukaan on valituskirjelmässä yhdyshenkilöksi ilmoitetun Tuija Vääntisen tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava siitä muille valittajille. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä tai sen viivästyemisestä aiheutuneen vahingon, sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun ja muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi.
Oikeudenkäyntimaksu	310 euroa (Oikeudenkäyntimaksua koskeva oikaisuvaatimusohje on tämän päätöksen liitteenä.)
Jäljennös maksutta	Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto / aluehallitus, sähköpostitse antopäivänä Hyvinvointialueen on hyvinvointialueesta annetun lain 147 §:n mukaan viipymättä julkaistava ilmoitus tästä päätöksestä yleisessä tietoverkossa hyvinvointialueen verkkosivustolla, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.

Jos päätöksestä valitetaan hyvinvointialueen jäsenelle taikka hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osalliselle hyvinvointialueelle ja sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu yleisessä tietoverkossa hyvinvointialueen verkkosivustolla.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen saapumispäivänä.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus, PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>